

від 24 травня 1995 року [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.

9. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 року [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text574/pg1.htm>; Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : наказ Міністерства фінансів України від 15 червня 2011 року [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=311243&cat\\_id=293536](http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=311243&cat_id=293536).

10. Житній П. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства / П. Житній // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 3–8.

О. Орлова, канд. юрид. наук  
Ужгородський національний університет, Ужгород

### ОРГАНИЗАЦИЯ И ВЕДЕНИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ПРЕДПРИЯТИЯ: ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

*В статье выполнено исследование хозяйственно-правовых основ организации и ведения бухгалтерского учета, определение понятия организации бухгалтерского учета, установление соотношения между понятиями "организация" и "ведение" бухгалтерского учета, установление концептуальных основ и определение этапов организации и ведения бухгалтерского учета субъектами хозяйствования.*

*Ключевые слова: бухгалтерский учет предприятия; ведение бухгалтерского учета; организация бухгалтерского учета; правовое регулирование организации и ведения бухгалтерского учета субъектов хозяйствования.*

O. Orlova, candidate of legal sciences  
Uzhhorod national university, Uzhhorod

### ORGANIZATION AND ACCOUNTING ENTITY: THE ECONOMIC AND LEGAL ASPECTS

*This article used to study the economic and legal foundations of organization and accounting, the definition of the accounting organization, to establish the relationship between the concepts of "organization" and "management" accounting, establishing the conceptual foundations and the definition of the phases of accounting and business entities.*

*Key words: accounting enterprise; accounting; accounting organization; legal regulation of the organization and accounting entities.*

УДК 342.95

Л. Мойсей, ад'юнкт  
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

### ДЖЕРЕЛА ПРАВА НА ДОСТАТНЕ ЖИТЛО В МЕЖАХ МІЖНАРОДНИХ НОРМ У ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ

*У статті досліджено сутність поняття "достатнє житло" в контексті міжнародного законодавства. Встановлено, що завдяки міжнародному співтовариству право на житло віднесено до основних галузей прав людини. Зроблено висновок, що забезпечення права на житло є основою, що дозволяє домогтися здійснення всіх інших прав, що належать людині.*

*Ключові слова: житло, міжнародно-правові документи, держави-учасниці, національна стратегія, юридичні гарантії.*

В основі діяльності Організації Об'єднаних Націй щодо захисту й заохочення прав людини та основних свобод лежить Міжнародний білль про права людини. Білль складається з трьох документів: Загальна декларація прав людини (1948 рік) [4]; Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права (1966 рік) [5]; Міжнародний пакт про громадянські й політичні права (1966 рік) [9].

У цих трьох документах визначаються й встановлюються права людини та основні свободи. Вони складають основу для понад 50 інших конвенцій, декларацій, зводів правил та принципів Організації Об'єднаних Націй у галузі прав людини. Пакти є міжнародно-правовими документами. Це означає, що держави-члени Організації Об'єднаних Націй беруть на себе значні правові зобов'язання, коли стають учасниками Пактів чи інших Конвенцій через їх ратифікацію або приєднання до них.

Держави-учасниці беруть на себе добровільні зобов'язання привести національне законодавство, політику й практику у відповідність до вже існуючих міжнародно-правових зобов'язань.

Ратифікуючи ці та інші обов'язкові для виконання документи, держави стають підзвітними своїм громадянам, іншим державам-учасникам того ж договору й міжнародному співтовариству загалом, беручи урочис-

11. Про затвердження Програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 року [електронний ресурс] // Комп'ютерна правова система "Законодавство України": правова серія "Інфодиск". – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.

12. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати": наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року [електронний ресурс] // Комп'ютерна правова система "Законодавство України": правова серія "Інфодиск". – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.

Надійшла до редколегії 21.03.14

те зобов'язання поважати й забезпечувати права та свободи, закріплені в цих документах. Окрім того, в багатьох основних міжнародних договорах у галузі прав людини містяться положення, що вимагають від держав-учасниць регулярних повідомлень про зроблені ними кроки з метою гарантії здійснення цих прав, а також про досягнення на шляху до цієї мети.

У цьому викладі фактів йдеться про основні принципи, значення та зміст одного із конкретних прав, закріпленого в багатьох міжнародно-правових документах, включаючи Пакт про економічні, соціальні й культурні права та Загальну декларацію прав людини, а саме: право на достатнє житло.

Так, Резолюція 1987/62 Економічної та Соціальної Ради, ухвалена 29 травня 1987 року й названа "Здійснення права на достатнє житло", зокрема, стверджує наступне: "Беручи до уваги, що в Загальній декларації прав людини та в Міжнародному пакті про економічні, соціальні й культурні права визнається право кожного на достатній життєвий рівень для нього самого та його сім'ї, що включає достатнє житло, і стверджується, що державам слід вживати належних заходів для забезпечення здійснення цього права".

Незважаючи на те, що існують два Пакти, в кожному з яких гарантується окремий комплекс прав людини, взаємозалежність і неподільність усіх прав являють

© Мойсей Л., 2014

собою давно визнаний і незмінно підтверджуваний принцип. Фактично це означає, що повага громадянських і політичних прав не може бути відокремлена від дотримання економічних, соціальних і культурних прав та, з іншого боку, що для участі в процесі справжнього економічного й соціального розвитку потрібні політичні й громадянські свободи.

Однак, принцип взаємної доповнюваності прав людини, який передбачає однакове ставлення до всіх прав людини зі сторони закону й на практиці, виявляється нелегко втілити в життя. Визнаючи складність проблем, пов'язаних із втіленням будь-яких прав людини, слід зазначити, що особливо серйозні труднощі виникають у ході втілення економічних, соціальних і культурних прав.

Право на достатнє житло належить до тих економічних, соціальних і культурних прав, розвитку яких приділяється все більша увага не тільки з боку органів з прав людини, але й з боку Центру Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (Хабітат). Цей процес почався з втілення Ванкуверської декларації про населені пункти 1976 року і продовжився проголошенням Міжнародного року забезпечення житлом безпритульного населення (1987 рік) та схваленням Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у 1988 році Глобальної стратегії в галузі житла до 2000 року.

На перший погляд може здатися дивним, що питання стосовно забезпечення житлом повинні бути віднесені до галузі прав людини. Проте глибше вивчення міжнародних і національних законів, а також усвідомлення важливості безпечного місця проживання для забезпечення людської гідності, фізичного і психічного здоров'я, якості життя в цілому дозволяють виявити деякі аспекти, що свідчать про взаємозв'язки житлових питань та прав людини. Забезпечення достатнім житлом повсюдно розглядається як одна з основних потреб людини.

Право на належне житло одержало загальне визнання з боку міжнародного співтовариства. Всі без винятку країни ухвалили виявлені в будь-яких формах зобов'язання в сфері житла, прикладом чого є створення ними міністерств чи установ з житлового будівництва, спрямування коштів до сектора житлового будівництва, розробка відповідної політики, програм і проектів.

Так, Ванкуверська декларація щодо населених пунктів, ухвалена Конференцією Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів у 1976 році. Розділ III (8) і розділ II (A.3) стверджують: "Належне житло й обслуговування є основними правами людини, що вимагає від урядів забезпечення їхнього здійснення для всіх народів, починаючи з безпосередньої допомоги найбільш нужденним шляхом здійснення цілеспрямованих програм самопомогі і громадських дій. Уряди повинні намагатися усунути всі перешкоди, що заважають досягненню цієї мети. Особливе значення має ліквідація соціальної та расової сегрегації, зокрема, з допомогою створення більш збалансованих об'єднуючих громад, різних соціальних груп, професій, житла та комунальних зручностей" [1].

Таким чином, ідеологія держав повинна знаходити своє відображення в їхній політиці в галузі населених пунктів. Виявляючись потужною зброєю перетворень, така політика не повинна використовуватись для вигнання людей з їхніх будинків і з їхньої землі або для закріплення привілеїв та експлуатації. Політика в галузі населених пунктів повинна відповідати принципам, викладеним у Декларації принципів та в Загальній декларації прав людини.

Тобто, усі громадяни всіх держав, враховуючи і бідних, мають право очікувати від урядів прояву турботи про їх потреби з житлом, а також прийняття урядами важливих

зобов'язань щодо захисту та поліпшення, а не зруйнування чи пошкодження, будинків і житлових районів.

Достатнє житло передбачає належний захист приватного життя, належну житлову площу, належну безпеку, належні освітлення і вентиляцію, належну базову інфраструктуру й належне розташування стосовно виробничих та інших основних об'єктів, до того ж все це – за помірковану плату. Після прийняття в 1948 році Загальної декларації прав людини право на достатнє житло стало частиною міжнародного, універсального й загальновизнаного законодавства в галузі прав людини [4]. Пізніше це право отримало підтвердження загалом у ряді інших документів про права людини, в кожному з яких говорилося про конкретні соціальні групи. Більшість документів, що визнають право на достатнє житло, формулюють його як право, що його повинна мати кожна людина. Такий підхід видається досить важливим, оскільки, хоча в деяких документах говориться про те, що право на достатнє житло повинне забезпечуватися в контексті обумовлених груп (надаючи тим самим таким групам додатковий правовий захист), врешті, право на достатнє житло є правом кожної дитини, кожної жінки чи кожного чоловіка, де б вони не жили.

Наочним прикладом неподільності й взаємозалежності всіх прав людини є право на житло. Як визнали декілька органів Організації Об'єднаних Націй у галузі прав людини, повне втілення таких прав, як право на людську гідність, принцип недискримінації, право на достатній рівень життя, право на вільний вибір місця проживання, право на свободу асоціації й висловлювання думок (наприклад, для квартиронаймачів та інших діючих у межах громади груп), право на особисту безпеку (у випадку насильницького або безпідставного виселення чи інших форм примусу), право кожної людини не підпадати під безпідставне втручання в його особисте й сімейне життя, посягання на недоторканість його житла або таємницю його кореспонденції, є необхідною умовою для реалізації використання і збереження усіма соціальними групами права на достатнє житло.

У той же час наявність доступу до адекватного, безпечного і надійного житла суттєво розширює можливості людей щодо користування рядом інших прав. Забезпечення права на житло є основою, що дозволяє домогтись здійснення інших прав. Так, наприклад, забезпечення принципу адекватності житла та умов життя безпосередньо впливає на ступінь реалізації права на здорове навколишнє середовище та права на максимально досяжний рівень психічного й фізичного здоров'я. Всесвітня організація охорони здоров'я підтверджує, що житло є унікальним і найбільш важливим екологічним фактором, що впливає на умови перебігу хвороб і зростання показників смертності й захворюваності.

Такий взаємозв'язок чи взаємодоповнюваність деяких прав людини й права на достатнє житло безперечно доводять центральне значення принципу неподільності й взаємозалежності для цілей повного втілення всіх прав.

Повсюдне юридичне визнання права на достатнє житло має найважливіше значення. Разом з тим, з точки зору практики, видається уряди повинні зробити все необхідне, щоб втілити у конкретну реальність юридичні права, закріплені за громадянами. Інколи помилково вважають, що забезпечення такого права, як право на житло, передбачає лише виділення урядами достатніх бюджетних коштів і що для виконання суміжних з цим правом зобов'язань достатньо лише наступного розподілу фінансових ресурсів. Насправді ж реалізація права на житло і фактично будь-яких інших економічних, соці-

альних і культурних прав передбачає виконання державами значно ширших і комплексних зобов'язань.

По суті зобов'язання держав полягають у тому, щоб продемонструвати, що заходи, які ними вживаються, є загалом достатніми для реалізації в якомога коротші строки і в максимальних межах наявних ресурсів права кожного індивіда на достатнє житло.

Достатнє житло повинно бути придатним для проживання. Тобто воно повинно забезпечувати мешканцям достатній простір і захищати їх від холоду, вогкості, спеки, дощу, вітру або інших загроз для здоров'я, ризиків, пов'язаних з незадовільним станом житла, й переносників захворювань. Окрім того, повинна бути гарантована фізична безпека мешканців. Достатнє житло повинно бути доступним для тих, хто має на нього право. Групи, що знаходяться у несприятливому становищі, повинні мати максимально широкий і сталий доступ до адекватного житлового фонду. Достатнє житло повинне знаходитися у такому місці, що забезпечує доступ до місць роботи, системи охорони здоров'я, шкіл, дитячих закладів та інших громадських інститутів тощо.

Ці вельми широкі похідні права свідчать про певні складнощі стосовно реалізації права на достатнє житло. Вони також свідчать про багатогранність питань, що повинні бути всебічно розглянуті державами, які взяли на себе юридичні зобов'язання щодо задоволення житлових прав свого населення. Будь-яка особа, сім'я, домашнє господарство, група чи громада, що проживають в умовах, за яких ці похідні права реалізуються не повністю, мають законні підстави для заяви про те, що вони не користуються правом на достатнє житло, закріпленим у міжнародних документах з прав людини.

Відповідно до Міжнародного пакту про економічні, соціальні й культурні права (надалі Пакт) держави-учасниці зобов'язані надавати один раз на п'ять років регулярні доповіді, що описують, серед іншого, вжиті цими державами законодавчі та інші заходи з метою реалізації права всього народу, що знаходиться під їхньою юрисдикцією, на достатнє житло.

У відповідності до нових керівних принципів держав-учасницям Пакту рекомендується надавати інформацію про такі зміни й заходи, що стосуються чисельності осіб і сімей, які не мають житла; чисельності осіб і сімей, які не мають на цей момент відповідного житла; чисельності осіб, виселених із житла за останні п'ять років; чисельності осіб, які не мають правового захисту від свавільного чи примусового виселення; наявності законодавства щодо здійснення права на достатнє житло; заходів, вжитих для звільнення землі, що не використовується, для будівництва житла; а також заходів, здійснених з метою гарантувати використання міжнародної допомоги у галузі житлового будівництва й населених пунктів для задоволення потреб тих груп населення, що знаходяться в найнесприятливішому становищі.

Різні органи Організації Об'єднаних Націй, що займаються питаннями прав людини, підтвердили можливість порушення житлових прав з боку урядів. Право на житло може бути об'єктом насильства. Дії і бездіяльність, що є порушенням, вимагатимуть досліджень, особливо у контексті виселення.

До цього часу Організація Об'єднаних Націй розглядала порушення житлових прав лише у контексті практики примусового виселення, що здійснюється або самим урядом, або з його потурання. Проте, цілком можливо, що у найближчому майбутньому також будуть розглянуті інші фактичні та можливі порушення права на житло.

Так, Резолюція 1993/77 Комісії з прав людини, ухвалена 10 березня 1993 року й названа "Примусове

лення", зокрема, стверджує наступне: "Комісія з прав людини... підтверджує, що практика примусового виселення є брутальним порушенням прав людини, зокрема права на достатнє житло. Наполегливо закликає уряди вжити на всіх рівнях невідкладних заходів, спрямованих на викорінення практики примусового виселення... і надати юридичні гарантії володіння житлом або землею всім особам, кому на цей час загрожує примусове виселення. Рекомендує всім урядам терміново забезпечити повернення житла або землі, компенсацію і/або належне та достатнє альтернативне житло чи землю... особам і громадам, що зазнали примусового виселення" [8].

Право на достатнє житло належить кожному. Хоча вислів *"для нього самого та його сім'ї"* відображає точку зору щодо ролі чоловіків і жінок та загально-визнаного порядку здійснення економічної діяльності

у 1966 році, коли було ухвалено Пакт, цей

мачити у найширшому розумінні. Тобто, окремі особи, а також сім'ї, мають право на достатнє житло незалежно від віку, економічного стану, приналежності до якої-небудь групи або іншої приналежності чи статусу й інших подібних факторів. Зокрема, відповідно до статті 2.2 Пакту, здійснення цього права не повинно бути об'єктом будь-якої дискримінації.

Отже, право на житло не слід тлумачити у вузькому або обмеженому розумінні, що урівнювало б його, наприклад, із наданим притулком, який означає лише те, що хтось має дах над своєю головою, або оселею, що розглядається виключно як предмет вжитку. Його швидше слід розглядати як право жити будь-де у безпеці, мирі й з гідністю. Це зауваження доречне щонайменше з двох причин.

По-перше, право на житло повною мірою пов'язане з іншими правами людини та основними принципами, що на них ґрунтуються. Таким чином, *"властива людській особі гідність"*, з якої, як заявлено, витікають права, закріплені в Пакті, вимагає, щоб термін "житло" тлумачився з урахуванням різних інших міркувань, серед яких найважливішим є те, що житлові права повинні забезпечуватися всім людям незалежно від доходів або доступу до економічних ресурсів.

По-друге, вміщене в статті 11.1 Пакту посилання повинне тлумачитися стосовно не тільки житла, як такого, а й як достатнього. І в документах Комісії з населених пунктів, і в Глобальній стратегії у сфері житла вказано: "Належне житло означає... окреме житло, належну площу проживання, належну безпеку, належне освітлення й вентиляцію, належну основну інфраструктуру та належне місце розташування з точки зору роботи й основних послуг, до того ж все це – за розумними цінами".

Таким чином, концепція достатності має особливе значення стосовно права на житло, оскільки вона дозволяє підкреслити ряд факторів, що повинні враховуватися при визначенні того, чи можуть конкретні форми житла вважатися утворюючими для поняття "достатнє житло".

Хоча достатність визначається почасти соціальними, економічними, культурними, кліматичними, екологічними та іншими факторами, а втім, необхідно визначити деякі аспекти цього права, що повинні братись до уваги для цієї мети в якому-небудь конкретному контексті. Вони включають в себе наступне: правове забезпечення проживання (гарантування правового захисту від примусового виселення, переслідування та інших загроз); наявність послуг, матеріалів, можливостей та інфраструктури (можливості, що мають суттєво важ-

ливе значення для здоров'я, безпеки, комфорту та харчування); доступність з точки зору витрат (фінансові витрати будь-якої особи або домашнього господарства, пов'язані з житлом, повинні бути такого розміру, щоб це не загрожувало й не перешкоджало забезпеченню та задоволенню основних потреб). Як зазначалося вище, право на достатнє житло не повинно розглядатися ізольовано від інших прав людини, вміщених у двох Міжнародних пактах. У зв'язку з цим вже згадувалася концепція людської гідності й принцип недискримінації.

Більше того, повне користування іншими правами, такими, як право на свободу висловлювання своєї думки, право на свободу асоціації (наприклад, для мешканців та інших груп, що діють у межах громади), право на вільний вибір місця проживання й право на участь у веденні державних справ, є абсолютно необхідним для здійснення й збереження всіма групами суспільства свого права на достатнє житло. Аналогічним чином право на свободу від свавільного втручання в особисте й сімейне життя якої-небудь особи, свавільного посягання на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції є дуже важливим аспектом при визначенні права на достатнє житло. Незалежно від рівня розвитку країни деякі кроки повинні бути зроблені невідкладно. Згідно з рекомендаціями, вміщеними в Глобальній стратегії в галузі житла та в інших міжнародних аналітичних документах, більшість заходів, яких необхідно вжити з метою сприяння здійсненню права на житло, вимагають лише того, щоб уряди утримувалися від певної практики й взяли на себе зобов'язання сприяти здійсненню зацікавленими групами заходів щодо "самопомогі".

Державам-учасницям слід приділяти належну першочергову увагу тим прошаркам суспільства, що на цей час мешкають у несприятливих умовах. Політика, що відповідно провадиться, та законодавство, що ухвалюється, не повинні надавати переваги соціальним групам, що вже знаходяться у сприятливому становищі, за рахунок інших. Пакт прямо вимагає, щоб кожна держава-учасниця зробила будь-які кроки, що необхідні для досягнення цієї мети. Це майже неминуче вимагатиме ухвалення національної стратегії в галузі житла, в якій, як відзначено в Глобальній стратегії в галузі житла, повинна бути "сформульована мета поліпшення житлових умов, визначені наявні ресурси для її досягнення й найрентабельніші шляхи для їхнього використання, а також визначені зобов'язання та часові межі щодо здійснення необхідних заходів" (пункт 32) [7]. З міркувань доцільності й ефективності, а також з метою забезпечення поваги до інших прав людини, ця стратегія повинна бути відображенням широких і конструктивних консультацій з участю всіх зацікавлених осіб, включаючи безпритульних, тих, хто має недостатнє житло, і їхніх представників.

Заходи, що вживаються для виконання зобов'язань держави-учасниці щодо права на достатнє житло, можуть відображати будь-яке сполучення заходів у державному та приватному секторах, що буде визнано як необхідне. Хоча в деяких країнах державне фінансування житлового будівництва може найкориснішим чином спрямовуватися прямо на будівництво нового житла, у більшості випадків досвід показує неспроможність урядів повною мірою ліквідувати нестачу житла з допомогою державного житлового будівництва.

Отже, слід заохочувати держави-учасниці до сприяння в розробці "стратегій, що створюють нові можливості", у сполученні з повною прихильністю до виконання зобов'язань, що витікають із права на достатнє житло. По суті

зобов'язання полягає в тому, щоб показати, що в цілому вжиті заходи є достатніми для реалізації цього права для кожної людини в якомога найкоротший строк і з урахуванням максимального об'єму наявних ресурсів.

У деяких державах право на достатнє житло закріплено в конституційному порядку, не є винятком і Україна. У таких випадках Комітет особливо зацікавлений в отриманні інформації про правову й практичну значущість такого підходу. Тому слід подавати детальні відомості про конкретні випадки й інші ситуації, коли таке закріплення виявилось корисним.

Комітет розглядає багато складових елементів права на достатнє житло як такі, що є, щонайменше, сумісними з наданням внутрішніх засобів правового захисту. Такі засоби містять (але не обмежуються цим): правове оскарження, спрямоване на попередження запланованих виселень або знесення житла, через ухвалу судових заборон; правові процедури одержання компенсації після незаконного виселення; скарги на незаконні дії, вчинені власниками житла (державного чи приватного), або при їхній підтримці, щодо розміру квартирної оплати, змісту житла й расової дискримінації, чи інших її форм; ствердження про будь-яку дискримінацію під час розподілу житла або надання доступу до нього; скарги на домовласників стосовно нездорових або непридатних житлових умов. Стосовно цього Комітет вважає, що випадки примусового виселення є *prima facie* несумісними з вимогами Пакту й можуть бути виправданими лише за найвиключніших обставин і згідно з відповідними принципами міжнародного права.

Таким чином, Держави-учасниці, як ті, що одержують допомогу, так і ті, що її надають, повинні забезпечити, щоб суттєва частка наданих коштів була спрямована на створення умов, що ведуть до забезпечення більшої кількості людей достатнім житлом. Міжнародні фінансові установи, що сприяють вживанню заходів, спрямованих на структурну перебудову, повинні забезпечувати, аби такі заходи не робили шкоди здійсненню права на достатнє житло. Прагнучи до розширення міжнародного фінансового співробітництва, держави-учасниці повинні прагнути також і до того, щоб визначити сфери, що стосуються права на достатнє житло, в яких зовнішнє фінансування було б найефективнішим.

#### Список використаних джерел

1. Ванкуверська декларація щодо населених пунктів, ухвалена Конференцією Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів у 1976 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
2. Декларація соціального прогресу та розвитку, ухвалена резолюцією 2542 (XXIV) Генеральної Асамблеї 11 грудня 1969 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
3. Декларація про право на розвиток, ухвалена резолюцією 41/128 Генеральної Асамблеї 04 грудня 1986 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
4. Загальна декларація прав людини, ухвалена резолюцією 217 A (III) Генеральної Асамблеї 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права, ухвалений резолюцією 2200 A (XXI) Генеральної Асамблеї 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
6. Права людини на достатнє житло. Виклад фактів / Харківська правозахисна група; – Харків, 2004.
7. Резолюція 41/146 Генеральної Асамблеї "Здійснення права на достатнє житло", ухвалена 04 грудня 1986 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
8. Резолюція 1993/77 Комісії з прав людини "Примусове виселення", ухвалена 10 березня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
9. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права, ухвалений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

Надійшла до редакції 21.03.14

Л. Моисей, ад'юнкт  
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

## ИСТОЧНИКИ ПРАВА НА ДОСТАТОЧНОЕ ЖИЛЬЕ В ПРЕДЕЛАХ МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ В ОТРАСЛИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

*В статье исследовано сущность понятия "достаточное жилье" в контексте международного законодательства. Установлено, что благодаря международному содружеству право на жилье отнесено к основным отраслям прав человека. Сделан вывод, что обеспечение права на жилье является основой, что позволяет добиться осуществления всех других прав, которые принадлежат человеку.*

*Ключевые слова: жилье, международно-правовые документы, государства-участницы, национальная стратегия, юридические гарантии.*

L. Moysen, Associate research  
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

## SOURCES OF RIGHT ON SUFFICIENT HABITATION WITHIN THE LIMITS OF INTERNATIONAL NORMS IN INDUSTRY OF HUMAN RIGHTS

*In the article essence of concept "Sufficient habitation" is investigational in the context of international legislation. It is set that due to an international concord a right on habitation is attributed to basic industries of human rights. A conclusion is done, that providing of right on habitation is basis, that allows to obtain realization of all other rights which belong to the man.*

*Key words: habitation, mezhdunarodno-pravovye documents, states-participants, national strategy, legal guarantees.*

УДК 346.7:625.7

М. Гуренко, асп.  
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

## ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕСІЙ В СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ В УКРАЇНІ

*В даній статті проаналізовано законодавчу базу в сфері використання концесій в мережі автомобільних доріг країни; методику використання концесій за кордоном; виявлено певні недоліки, що стримують ефективне застосування концесій у даній сфері в Україні.*

*Ключові слова: державно-приватне партнерство, концесійне законодавство, концесія, транспортна інфраструктура, автомобільні дороги.*

У період становлення нового економіко-правового механізму господарювання в Україні відбуваються істотні зміни, що пов'язані з обранням нашою державою капіталістичної форми економічних відносин. У зв'язку з цим перед владою України постало завдання пошуку альтернативних способів підвищення ефективності використання державного та комунального майна, які стимулювали б розвиток інвестиційної, виробничої, наукової, інноваційної та соціальної інфраструктур в країні. Тому набуває значної актуальності вивчення існуючих форм співробітництва між державою та суб'єктами підприємницької діяльності у вигляді укладання між ними інвестиційних договорів, зокрема у сфері надання автодорожніх концесій.

Питаннями концесійних відносин, зокрема в автодорожній галузі, займається ряд фахівців: Л. Бортницька, І. Богдан, О. Вікарчук, Ю. Вдовенко, І. Іголкін, О. Жулин, В. Котелянець, К. Павлюк, Ю. Слободчиков та ряд інших.

Поряд з цим виникає необхідність у дослідженні ролі концесій в процесі підвищення економічних показників, розвитку народного господарства України, а також доцільності застосування концесій в сфері будівництва та експлуатації автомобільних доріг в Україні. Для досягнення даної мети необхідно вирішити наступні завдання, а саме проаналізувати законодавство України в сфері регулювання автодорожніх концесій, виявити недоліки у нормативно-правовому регулюванні, які відповідно утруднюють ефективне застосування концесій, провести порівняльний аналіз використання концесій за кордоном та дослідити готовність України до застосування концесійної форми співробітництва в процесах будівництва та експлуатації автомобільних доріг на сьогоднішній день.

На сьогодні концесійна діяльність в Україні досить детально врегульовано на законодавчому рівні. Насамперед правову основу цієї діяльності складає Господарський Кодекс України, Закон України "Про держав-

но-приватне партнерство", Закон України "Про концесії", Закон України "Про концесії на будівництво й експлуатацію автомобільних доріг", Закон України "Про автомобільні дороги" та ряд інших законодавчих та підзаконних актів. Проте також слід вказати, що концесійний договір є досить вагомим регулятором даних відносин поряд із нормативно-правовими актами.

Концесія як форма господарської діяльності використовується у світі протягом декількох століть. Раніше у концесію зазвичай надавали об'єкти, що стосувались сфери освоєння надр, а вже у 1990-ті роки стали надавати різноманітні об'єкти державної власності, здебільшого в галузях виробничої інфраструктури, які становлять основу для забезпечення існування економіки та суспільства [1, 23].

Популярність концесії полягає в тому, що її основною метою є зменшення фінансового навантаження на державний бюджет та передбачається можливість залучення інвестицій та збереження об'єктів, ефективність та продуктивність яких мінімальна, "на плаву" саме за державою.

Відповідно до статті 1 Закону України "Про концесії" концесія – це надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та/або управлінню (експлуатацією) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [2].

На основі аналізу цього визначення можна стверджувати, що концесія – це право, що надає можливість

